

DUME G'IDDA ANDUKI WAKKATI A DABBITI KADIBO NGAM RENTOYE DUNIYAARU (DABBUTUKI DIDABUM)

Jonta a laatake nder ITALIYA, jei dɔm lesdi EU+ on.

Leydi EU+ ɗee ko:

Dow 27 leydi jeyaade e Dentorde Orop (EU): Austria, Belgium, Bulgaria, Croatia, Cyprus, Czechia, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, Netherlands, Poland, Portugal, Republic of Ireland, Romania, Slovakia, Slovenia, Spain, Sweden e

Lesde feere guda 4 Islaand, Liktenstein, Norwees e Suwiis.

NDERIJI

Dume woni dabbutuki didaɓum? 3

Dume on laawol? 5

➤ Yabre 1: doole dabbutuki maada wade rijista be nastinki kadibo 5

➤ Yabre 2: aran-wiitaaki dabbutuki maada -

➤ Yabre 3: wiitaaki dabbutuki maada dow haanduki -

➤ Yabre 4: sauritaadum do dabbutuki maada -

Dume woni hakkeeki maada? -

Dume woni wajibaadi maada? -

Dume fe"oto to mi heutaaki wajibaadi am? -

A heban wallinde himmidiniidum to a woodi haaje maajum -

Noi to a yidi lortaaki faago lesdi maada? -

➤ DUME ON DABBUTUKI DIDABUM?

Wakkati a dabbiti rentoye duniyaaru (anda dum bo e joonya) jei wakkati didabum ko burdum haka lesdi EU+, dabbutuki maada wi"ite dabbutuki didabum.

Dabbutuki maada kesum dum dabbutuki didabum on ko da dabbutuki maada jei baawo wadaama nder lesdi EU+ feere.

Dabbutuki didabum nana dum wullitaaki sauritaadum baawo a hebi. A waawan waduki dabbutuki didabum tan wakkati laawol ko laarani dabbutuki baawo maada hebi timmineeki. Dum do nufu wiigo:

- a arti a hebi sauritaadum dow dabbutuki maada baawo
- wala wullitaaki laatoto, be
- keerol wakkati ngam nastinki wullitaaki arti saalake.

Ngam tan soinde yerdaaki be sauritaadum baawo laatataako dalila ngam dabbutuki rentoye duniyaaru kadibo.

To a wadi dabbutuki didabum, a yidan holluki **huundeeji kesum (bana hujja ko dereeji)** jei wallata wiiki laataaki maada nder yiduki rentoye duniyaaru.

Huundeeji Kesum dum huundeeji on jei wallata wiiki maada ngam rentoye duniyaaru be bo jei a waawaai hokkuki yaake dabbutuki baawo maada.

Huundeeji kesum jonta waawan laataaki dereeji kesum ko hujja jei a hebi ko fe"ooji jei fe"i baawo balde sauritaadum dow dabbutuki maada ragare, bana misaalu:

- fe"ooji kesum jei fe"i e ma
- fe"ooji kesum jei fe"i nder lesdi maada
- canjiiji nder yanayi hoore maada.

Himmidiniidum, huundeeji kesum waawan bo laato huundeeji jei arti woni yaake dabbutuki baawo maada, to gootel daga nder dalilaaji di wadaama.

- Dum wadataako no a heba anduki huundeeji kesum diido ha wakkati dabbutuki baawo maada.
- Ngam dalila boddum, a waawata wolwuki fii huundeeji kesum diido. Nder yanayi do, a woodi haaje waduki bayanu dalilaaji diido.

Bayanu jei a hokki nder dabbutuki baawo maada heban huutinireeki. Dabbutuki baawo maada hebata wiiteeki kadibo.

DUME ON LAAWOL?

Baawo andinki hukumaaji wiigo a do dabbita rentoye dunyaaru kadibo (jei wi"ete dabbutuki didabum), woodi jable duddum nder laawol mai.

Yabre 1. Doole dabbutuki maada wade rijista be nastine kadibo

Waduki rijista be nastinki hauti be kuujeeji diido.

Diidi kooli maada hoosete.

Hootowol maada hoosete.

A "yamete ngam hokkuki hebteeki maada fu, jahaangal be kala dereeji feere ko nandin fu be bo dereeji kesum nder maral maada.

A "yamete ngam hokkuki bayanuuji maatuki maada (nokku jounde, lamab telefon be imel).

A waawan yahuki laareeki asibiti.

An be maraaadum maada widitete. Kare maada laatoto huunde maada nden bo lornete e ma, banda kala kare jei laarete bana mardum hadaru.

A "yamete ngam

- hokkuki bayanuuji hoore maada be bayanuuji fii tawaabe iyaalu maada joudotoobe nder lesdi do ko lesdi EU+ feere (to woodi);
- Beddaari bayanu heban jabeeki ha wano haalaji dhi kaalata e faleeji ma goo;
- waadu bayanu dalila ngam waɗuki dabbutuki diɗabum.⁶

A "yamete ngam wkduki garooji do.

- Yerbu bayanu be dereeji fu heboto ngam walluki dabbutuki maada. Do hautan be huundeeji kesum dow ko laarani jei a wadi dabbutuki baawo. Huunde kesum waawan haalaaji kesum ko hujja sauritoto wiigo a yidi rentoye duuniyaaru.

- Jaaba "yamle fii dabbutuki baawo maada ngam rentoye duniyaaru.

Kala bayanu sennda hautande hukumaaji laatoto nder sirruki. Bayanu do senndataake be himbe be a dabbitata rentoye daga e mum.

Baawo waɗuki rijista, a heban derewol wi"ata wiigo ɗabbutuki maada hebi wadeeki be rijista. Wakkati a hebi waɗuki rijista / nastinki ɗabbutuki maada, a heban derewol hukuma jei hollata wiigo a laatake ɗabbitoowo rentoye duniyaaru.

Doole a hoosa ɗum be maada kala wakkati fu.

Yabre 2. Wiitaaki arande jei ɗabbutuki maada

Wakkati ɗabbutuki maada nastina, yabre yeeso ɗum **wiitaaki arande ɗabbutuki maada on.**

Yaake wiitaaki arande, hukumaaji heban laaruki ko da huundeeji a hebi hokkuki ɗum kesum be bo ko da huundeeji ɗiido waawan canjuki gasnaaɗum ɗabbutuki baawo maada jei sala jabeeki.

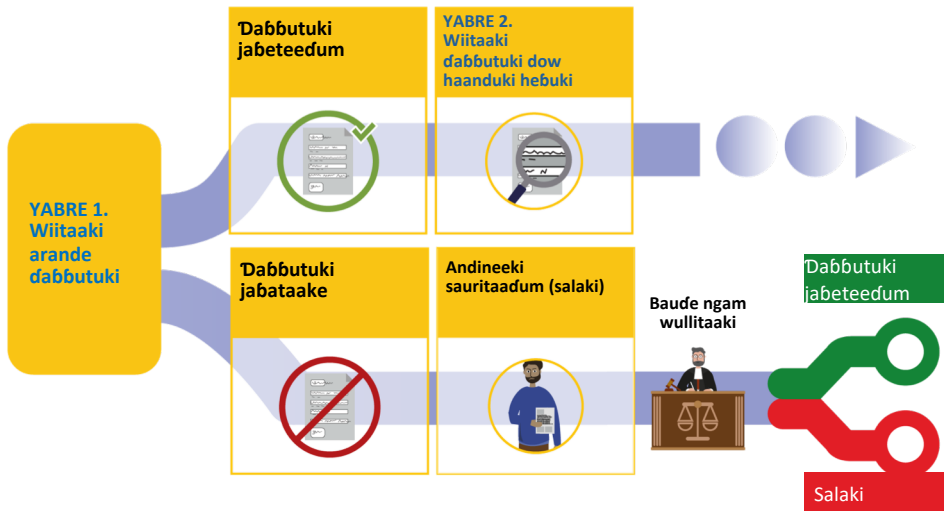
Yaake wiitaaki arande, a waawan surgeeki faago "yameeki. To a surgaaka faago "yameeki, wiitaaki arande laatoto dow ko laarani huundeeji hokkaadi nder fayel tan.

Ngam gasnaadam wiitaaki arande, dabbutuki maada waawan kodai laarane:

- **jabeeki**, ko
- **jabataake**

To dabbutuki maada hebi **jabeeki**, **dabbutuki maada heban wiiteeki**. Dum do nufu wiigo a tokkoto jable iri gootel bana laawol joonya boddum.

To dabbutuki maada laatake **jabataake**, **dum hebata wiiteeki nden bo laawol mai timman**. Hukumaaji andinte fii dalilaaji ko wadi dabbutuki maada tawa ko laati jabataake. A heban andineeki sauritaadam nder windaadam. To a yerdaaki be sauritaadam do, a waawan wullitaaki dum. A waawan "yamuki sauritoowo dooka (lauya) shaahu ngam walluki ma a wullitaa.

○ Dabbutuki maada laatake **jabeteedum** to a hokki **huundeji kesum** nder dabbutuki maada be **huundeeji kesum diido sauriti wiigo a woodi haaje rentoye duniyaaru**.

○ Dabbutuki maada laatake **jabataake** to a hokkai huundeeji kesum jei sauriti wiigo a woodi haaje rentoye duniyaaru.

To dabbutuki maada tawaama laato jabeteedum, jable do wadete.

Yabre 3. Wiitaaki dabbutuki maada dow haanduki hebuki

To dabbutuki maada laati jabeteedum, hukumaaji heban wiitaaki dalilaaji a dabbitata rentoye duniyaaru nden bo ko wadi a yida lortaaki faago lesdi wuro maada (jei noddete wiitaaki dow haanduki hebuki.) Toh dabbutuki maada laati jabeteedum, dum tokkoto jable iri gootel bana laawol joonya boddum. Fu da non, wakkati wiitaaki dabbutuki didabum maada waawan yaudineeki.

A heban surgeeki faago "yameeki hoore, saini to hukuma waawan hoosuki sauritaadum boddum dow ko laarani huundeeji nder ngeedam maada.

WIITAANKI ASIBITI

Hukumaaji waawan dabbita a yaha ngam wiitaaki asiniti ko laaraani alamaaji habbeeki ko nauneeki ko saali. Wiitaaki dum shaahu on be a dabbitete a hokka yerduye maada ngam maajum.

A heban andineeki fii gasnaadi wiitaaki mai, jei hebata huutinirke ha laaruki dabbutuki maada. To wala wiitaaki dabbita be hukumaaji, a waawan dabbutuki wiitaaki be hoore maada an yobata dum.

Yabre 4. Sauritaadum dow dabbutuki maafa

Hukumaaji andinte nder winduki to ko fa a hebi hokkeeki rentoye duniyaaru ko a hebaai hokeeki.

BAUƊE NGAM WULLITAAKI

To a yerdaaki hautande sauritaadum, a waawan wullitaaki ɗum.

➤ DUME ON HAKKEEJI MAADA?

HAKKE JOUTAANKI BE JABUKI WALLINDE JABEEKI BE KUUDE

To dum dabbutuki didabum maada arande, nder dooka a accan ma ngam joutaanki nder lesdi do har saito wiitaaki dabbutuki maada timminaama.

❗ **Waawan laato a accataake ngam joutaanki yaake wiitaaki dabbutuki maada to:**

- Dum dabbutuki maada didabum ko yeeso jum; ko
- a dabbiti rentoye duniyaaru tan ngam leesinki itteeki maada daga lesdi di laatoto dum.

❗ **Waawan laato a accataake ngam joutaanki yaake laawol wullitaa.** Nder yanayin do, a heban andineeki ta hukumaaji fii dalilaaji be to a waawan dabbutuki acceeki ngam joutaanki yaake laawol wullitaa be noi.

Yaake joutaanki maada, a heban jabuki **wallinde jabeeki be kuude**; sainsi bo, kuude deedo **waawan keeridineeki** dow ko laarani sauritaadum goddo ta huukumaaji nandufi. A waawan hebuki beddaari bayanu fii wallinde jabeeki be kuude a jaban deftere bayanu feerejum.

A 'DO MARI HAKKE NGAM HEBUKI FASSIRKI

To a wala wolwa e haala italiyankoobhe bhen, fassiroowo wallitete a wolwida be hukumaaaji yaake waduki rijista be nastinki dabbutuki maada be bo yaake "yameeki hoore maada, to gootel laatake. Fassiroowo mai dum shaahu on.

A WAAWAN DAB'UTUKI FASSIROOWO GORKO KO DEBBO BE "YAMEEKO NGAM "YAMEEKO JEI HOORE MAADA, TO 'DO WALLETE A WOLWA BOD'DUM

Dow ko laarani dalilaaji maada be to dum heboto, dabbutuki maada jaabete.

A DO MARI HAKKE NGAM ANDINEEKI BE DABBUTUKI SAURITEEKI DOOKA SHAAHU

A waawan dabbutuki sauriteeki dooka, shaahu, yaake laawol joonya.

Sani bo, **a laataako haandudo hebuki sauriteeki dooga shaahu to:**

- a hebi hokkuki dabbutuki dɔɔabum maada tan ngam 'darnuki' laawol lortaaki, ko
- dɔo dɔm dabbutuki dɔɔabum (ko yeesojum) maada.

A WAAWAN WOLWANKI SAURITOOWO DOOKA (LAUYA) [HA JOBDI MAADA]

Sauritoowo dooka dɔm godɔo on mo hokkata wallinde dooka ko mo wallitete ha habduki be hukuumaji. Dum hakke maada on wolwuki e sauritoowo dooka ha kala mataaku laawol joonya maada an yobata dɔm.

Si wonii a maraa kalisi ko yobhiraa gnamakalaajo ma on dha waawi landaade ballal hara a yobhaali andudho fii sariya on / Neddho andudho fii sariya on wallitotoma hara a yobhaalimo si landal ngal winditaama.

To a buri yiɗuki sauritoowo dooka feere, senndu bayanuujjii maatuki mabbe be hukuumaajjii jaudum fodde baude.

Senndu bayanuujjii sauritoowo dooka maadaa jei jonta be hukumaajjii, heba be waawan laatinki be nder anduki fii dabbutuki maadaa.

A WAAWAN WOLWUKI BE HUKUMA DOGGUBE KAUTAL TUTAI (UNHCR) KO JUSBUUJII FEERE

A waawan maatuki be wolwuki be UNHCR ko jusbuujjii be huudata nder kala yabre laawol joonya fu.

UNHCR ina reena haajeeji e hakkeeji dabbooɓe moolaare e mooliibe. UNHCR ko huudateeɓe mabbe bo hokkan bayanu be wallinde faago dabbitoobe joonya.

Bayanu maatuki UNHCR be bo bayanu dow laawol joonya waawan taweeki ha dow buulol intanet UNHCR <https://help.unhcr.org/>

A waawan hokkuki ma bayanu be wallinde shaahu.

A waawan maatuki kala jusbu feere jei hokkata saurita dooka ko sauritaaki feere faago dabbitoobe.

➤ KO HOL NO 'BUR'DE MAB'DO E NJIYTA'ADO MA?

TOKKA KIITAAJI LEYDI MAN

LEYDI NDI 'DABBIR-'DAA NDEENKA HAKKUNDE Leydi

Ta habdu nastuki faago lesdi EU+ feere. Aɗa yamiraa yahde tan to leydi EU+ woɗndi so laamuji ɗi wadi maa jamiroore ngam ɗum.

TABBITIN HUKUMAAJI WAAWAN HEUTAANKI MA BE A ACCA JOUNDE MA'ADA

Doole a yaha jounde fu yeeso be yeeso ko ndei a ɗabbitaama be huutiniroobe. Doole a yaha ton ko ndei. To a saldori hebuki yahuki jounde ngam dalila saatuɗum, andin huumumaji jaudum be wadu bayanu dalila mai.

HUWUDU HEUDUDUM BE HUKUUMAJI

Wakkati dabbita, doole a waɗa garooji ɗo.

- Hokku bayanuuji hoore maada, dereeji be bayanu feere ko nandi ngam walluki dabbutuki maada.

- Hokku dereeji andeeki. To a wala ɗi, waɗu bayani ko waɗi.

- Hebu ɗum hoosa diidi kooli be hooto maada.

- Nastin dabbutuki maada ha balde be babal waɗaa.
- Yahu "yameeki jei hoore be jaaba "yamle fu yaake "yameeki.

- Yerda ngam widiteeki be widitaaki kuujeeji maada, to laamibhe fii ndarja yimbhebhen dabbti waɗuki non. Widitaaki fe"oto tan haa mara haaje be adilaaku. Hukuumaji waɗan bayanu dalilaaji ngam widitaaki mai. Widitaaki heban waɗeeki godɗo debbo ko gorgo bana ma be bo ɗum waɗete nder laawol jei teddinta neɗɗaaku maada.

YECCU NGOONGA

Ko a wi"ata dum himmidiniidum masin ngam jabeeki dabbutuki maada. Do ko wadi a woodi haaje yeccuki ngoonga be hokka bayanu heuduɗum be daidai fii hoore ma, iyaalu, lesdi iftuɗa, be dalilaaji ngam dabbutuki rentoye duniyaaru.

A waawata numtuki ko dume ngam maajum a waawata jaabaki "yamle fu. Nder yanayi do, ta feuwu saini waɗu bayanu wiigo a waawaai numtuki.

HOKKU BAYANUUJI MAATEEKI DAIDAI BE HEUTOTEEɗI

Hukuumaji doole waawa heutaaki ma ko laarani dabbutuki rentoye duniyaaru maada.

To nokku jounde maada, imel ko lamba telefo canjake, andin hukumaaji jaudum.

! Numtu, dole ta a acca ITALIYA yaake dabbutuki maada wiitete.

To hebi hokkeeki babal jouɗaaki ha bange, haandi ta a dilla babal feere nana hautande be dunngaye hukuumaji.

HOKKU BAYANU BE DEREJI FU JEI WALLATA DAB'BUTUKI MAA'DA NGAM LAAMIBHE FI NDARJA YIMBHBHEN E MOJOBERE NOKKURE NDEN FII ANDITANEED E BALLAL E NOKKUREEJI DHIN

Dum waawan laataaki wiigo a hebata surgaaki "yameeki hoore be bo laawol mai laatoto rammudum, hoosata nyalde sedda tan ko ma saa" aaji sedda tan. Ngam non, dum himmidiniidum a yecca hukumaaji nana hautande leesuki dalilaaji fu be huundeeji kesum jei a dabbitata kadibo.

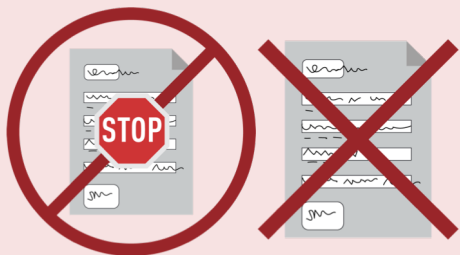
A woodi haaje hokkuki dereji aslu, nde a waawata fu. Doole a daito hokkuki derewol feure.

Doole a yerba bayanuujii maada be dereji fu jaudum fodde baude wakkati nastinki dabbutuki. To a wala dereji heboto jaudum, doole a hokka di jaudum masin fodde baude, har saito sauritaadum dow dabbutuki maada wadaama ta lollol ha / ta gite be gite / ta imel ma

DUME FE"OTO TO MI HEUTAAKI WAJIBAAA'DI AM?

LAAWOL JOONYA MAADA DARNETE

Dabbutuki maada **laarete fasitaama** ko salama. Dum do nufo a waawan dulluki mataaku maaada bana dabbitoowo retnoye duniyaaru be hakkeji nandi fu.

Dum fe"oto to a salake ngam:

- hokkuki bayanu wakkati dabbita hokkuki
- hebuki hooseeki diidi kooli maada ko hooto
- Hokku nokku jounde maada
- jaaba faago "yamle yaake "yameeki hoore maada, to wodi

dum bo fe"oto to a:

- Tata natin dabbutuki maada nder keerol wakkati wada nana be dalila saatudum
- ta yahu "yameeki jei hoore nana hautande dalila saatudum
- ta humpitin hukuumaji wakkati dabbita waduki no
- ta laata nder babal a doola ngam joudaaki
- waawata heutaaki hukuumaji
- accuki lesdi mai.

A bo waawan sauritaaki faasituki dabbutuki maada ha kala wakkati fu yaake laawol joonya, bana misaalu, ngam dalla a sauritaake lortaaki lesdi maada. Nder yanayi do, a dullan mataaku maada bana dabbitoowo rentoye duniyaaru.

NODE WALLINDE JABEEKI GODDUM BE KUUDE GODDUM WAAWAN USTEEKI KO FAASITEEKI

Nder yaakeji goddum, prefektiiri waawa sauritaaki ngam ustuki ko faasituki nonde wallinde goddum ko kuude goddum. Hukumaaji andinte fii sauritaadum mabbe nder winduki baawo be hebi hiisaaki yaake maada.

A waawan hebuki beddaari bayanu nder deftere bayanu ko innatee “Hakkeji e farillaji e werneede”

DABBUTUKI MAADA WAAWAN MEEMEKI NO WODAAI

To a hokki bayanu feur ko laarani anduki maada ko dabbutuki maada, ko to a halki ko kauti dereeji, do waawan maruki tasaraaku na boddum dow dabbutuki maada, bana musaalu bana garooji di.

- Dabbutuki maada waawai saleeki be bo a waawata hebuki rentoye duniyaaru.

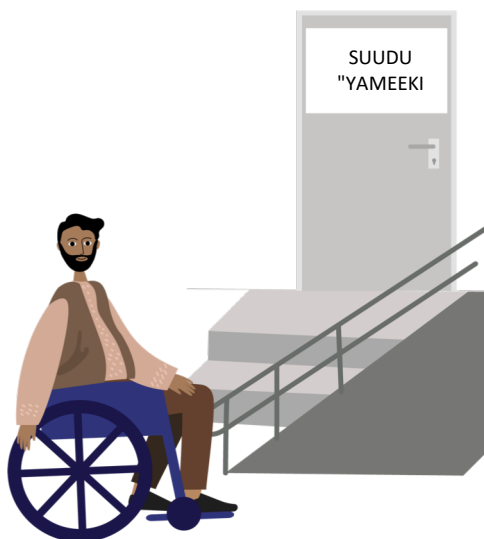
- Dabbutuki maada waawan wiiteeki nder laawol keerol lesdi jei joonya (to do fe"ake, a heban bayanu feerejum ha dow laawol mai).

Rentoye duniyaaru waawan bo jabteeki daga e ma to hukuumaji hebti daga baawo wwigo a yeccaai be ngoonga yaake laawol joonya.

➤ A HE'BAN WALLINDE FEEREJUM TO YIDI 'DUM

Haandi a andina huumaji jaudum fodde baude to a yidi wallinde feerejum. Yiduki mai iftaai daga yaakeji feere-feere duddum bana reedu, nyawu ko habduki soinde hakkiilo, hafre yaasi ko jei nyamre.

Huumajii laaran yaake maada nden hokka beddaari wallinde ngam walluki nastuki nder maada nder laawol joonya. Bana misaalu, be heban yowneeki huwoowo eltiido faago yanayi maada ko woodina juuteenga laawol Joonta.

DUME TO MI YIDI LORTAAKI FAAGO LESDI AM?

Ha kala wakkati laawol joonya, a waawan sauritaaki ngam lortaaki be hoore ma faago:

- lesdi maada ko
- lesdi jahaangal ko lesdi wondi feere, to a woodi hakke waduki non.

To sauritake lortaaki be hoore ma, laawol joonya maada heban darneeki ko saleki be bo a metata maruki hakke ngam joudaaki nder Italiya.

To a yidi lortaaki be hoore ma, noddou andoudho fii suudu wernirdu maadun madhun suudu fi yaadou nedhanke andudu fi muun ndun. A waawan hebuki sauritaaki be bo wallinde ngam lortaaki nder holnaare be dooka.

TABBITINKI JABUKI BAYANU

Huwoowo dabbitan a tabbitina wiigo a hebi bayanu do.

To a faamaai huunde feere ko to a woodi beddaari "yamle, a waawan "yamuki ko ndei.

Ndee broosiire ndee ko ngam humpitaade tan wadaa. Dum wadi ko dum wadataa hakkeeki walla dabbundeji. Hukuma Kautal Turai jei Joonya (EUAA) hebni aslu deftere do, be meetuki waduki wo"inaadum deftere bayanu do hebi dunnganeeki EUAA tan ngam Leydi jeyaado EU. EUAA wadi laawol e nder de, tee o wadi laawol dum fow ko fow walla hakkiloo, ko buri feewnde, ko moyyi, walla ko buri leydi walla ko buri beenndude ngam bayaanaji haa EU memb sitet maala di wadi nder ndee. Kadi ko dum EUAA fow e nder beenndude, so be wadi dum nder ndee, EUAA walla goddo woni e golle mum e dum fow fota wadde ballal e bayaanaji di.

© Hukuumu European Union jei wallata waroobe, 2025

